

תכנית ההשלמה לתואר ב"א בסייעוד בנצרת

קורס מספר: 290.1920 - סמינר מחקר בהתפתחות

מרצה: ד"ר חגית פרידמן

מועד: שנה"ל תשע"ה – תשע"ו, 2014-2015
סמסטר אביב תשע"ה - יום רביעי, 10:00 – 12:00
סמסטר חורף תשע"ו

שעות קבלה: לפי תיאום מראש. דוא"ל: hmts@netvision.net.il

רקע:

התפתחות הילד הוא נושא לימודי ומחקרי מיוחד, שמתמקד בשינויים בראשית מסלול חייו של האדם ונוגע באופן ישיר להתמחות במקצועות הרפואה והבריאות.

בקורס נבחן את האופן שבו מנגנונים עצביים ותבניות התנהגות יוצרים תהליך שמניע שינוי התפתחותי, תוך תפיסת התינוק והילד כמערכת אינטגרטיבית בתהליך של שינוי. נלווה את התפתחות התינוק מהשבועות הראשונים לחייו, תוך התייחסות לאספקטים קוגניטיביים, רגשיים וחברתיים בשלבי ההתפתחות השונים. נקשר בין ליקויים במנגנונים העצביים, והשלכותיהם על הקוגניציה, מאפייני ההתנהגות, התפקוד הפיזיולוגי, והגישה הטיפולית הנובעת מכל אלה.

מטרת הקורס היא פיתוח מיומנויות שנחוצות לביצוע תהליך של מחקר, והיכרות עם שיטות להערכה התפתחותית מוקדמת ולהתערבות מוקדמת בהתפתחות התינוק. לצורך כך, יוצגו וינתחו בכיתה מחקרים בהתפתחות, והתלמידות תערוכנה בעצמן מחקר בהתפתחות.

הקורס מבוסס על לימוד עיוני (הרצאות מליאה, קריאה עצמאית של ספרות עדכנית, דיונים על שיטות האבחון וההתערבות), ועל עריכת מחקר בפועל (איסוף וניתוח של נתונים) וכתבה והגשה של דו"ח מחקר במתכונת של פרסום מדעי.

הקורס נותן בידי התלמידים כלים ומיומנויות שיוכלו ליישם בקליניקה באופן מיידי, וידע כדי להמשיך ולהתפתח גם בכיוון המחקרי.

מטרות הקורס:

- הכרת שלבי התפתחות סנסורית ומוטורית תקינה והשפעתם על התפתחות תפיסתית וקוגניטיבית.
- הכרת תהליכי ההתפתחות הנורומוטורית כבסיס לזיהוי ליקויים בהתפתחות.
- הקניית המיומנות לצפות בתינוק לצורך איתור מוקדם של ליקוי בהתפתחות.
- היכרות עם כלים להתערבות מוקדמת בהתפתחות תינוקות

- כתיבה של עבודה סמינריונית על שאלה מנגנונית בהתפתחות הילד.
- התנסות בשימוש בכלי איבחוני וטיפולי – על בסיס הידע העיוני.

מתכונת הקורס – שלבי ההתקדמות:

- הגדרת השאלה המדעית בתחום התפתחות הילד
- ניסוח של השערות המחקר על סמך סקירת ספרות מדעית עדכנית – לימוד במליאה ובקבוצות המחקר
- הגדרת הגישה האקספרימנטאלית ותכנון מערך המחקר - לימוד במליאה ובקבוצות המחקר
- כתיבה והגשה של הצעת מחקר (סיום סמסטר ראשון).
- ביצוע השלב האמפירי של המחקר - איסוף הנתונים (במהלך חופשת הקיץ)
- ניתוח של הנתונים וסיכום של התוצאות – לימוד במליאה ובקבוצות המחקר
- כתיבת דיון – לימוד במליאה ובקבוצות המחקר
- הצגת המחקר בפני חברי הסמינר
- כתיבה ועריכה של דו"ח להגשה במתכונת של פרסום מדעי

הקורס מורכב ממספר חלקים –

- בתחילת הקורס יינתנו הרצאות מבוא בהתפתחות הילד ובשיטות המחקר להערכה התפתחותית ולהתערבות מוקדמת. יוצגו מחקרים שונים בהתפתחות הילד שנמצאים בחזית המחקר, כולל סקירת שיטות ואמצעים לאבחון מוקדם של ליקויים ואנומליות. בדיון יודגשו היתרונות והמגבלות של גישות המחקר השונות.
- בהמשך יתכננו התלמידים את הצעת המחקר בקבוצות מחקר קטנות (2 – 3 תלמידים בקבוצה), הצעה תהיה מבוססת על מאמרים מדעיים בנושא המחקר ועל היפותיזה מנומקת שנובעת מפרסומים מדעיים. פגישות אלה ילוו בייעוץ פרטני של המרצה לכל קבוצה באופן ספציפי.
- לאחר מכן, יהיו הרצאות מליאה שילוו את ההתקדמות בעריכת המחקר בהיבטים הטכניים עד לכתיבת הדו"ח המדעי, לסירוגין עם פגישות ייעוץ פרטניות לקבוצות השונות לפי הצורך וההתקדמות במחקר.
- בהרצאות המליאה האחרונות בקורס יוצגו עבודות המחקר של התלמידים וייעשה ניתוח ודיון קבוצתי

דרך ההוראה:

1. הרצאות
2. הנחיה, ניתוח ודיון משותף
3. למידה עצמית מתוך המקורות
4. עבודה עצמאית באיסוף הנתונים

מטלות הקורס:

1. הגשת הצעת מחקר מפורטת עד סיום השיעור האחרון של סמסטר אביב תשע"ד
2. הגשת הנתונים של קבוצת המחקר עד השיעור השני של סמסטר חורף תשע"ה
3. הגשה של עבודה כתובה במתכונת של מאמר מדעי עד סיום סמסטר חורף תשע"ה
4. הצגת המחקר השלם בפני חברי הסמינר עד סיום סמסטר חורף תשע"ה

דרישות הקורס:

1. נוכחות בהרצאות המליאה
2. השתתפות בכל מפגשי הייעוץ של קבוצת המחקר
3. ביצוע והגשה של המטלות במועד –
4. ציון עובר = ציון 60 בכל מטלה

מרכיבי הציון:

- הגשת הצעת מחקר 40%
- הגשת המחקר המלא 60%

תכנית השיעורים (ייתכנו שינויים):

רצף ראשון (סמסטר אביב תשע"ה)	
מליאה – מטרות ומבנה הקורס. התפתחות נזירומוטורית של העובר, הילוד והתינוק	שיעור 1
מליאה - שיטות מחקר בהתפתחות - דיון בדוגמאות של מחקרים רלוונטיים	שיעור 2
מליאה - הצגת נושאי מחקר ע"י המרצה ובחירת נושאים על ידי התלמידים	שיעור 3
חיפוש מקורות לכתובת סקירת ספרות – אישי וקבוצתי	שיעור 4
מליאה – כתיבת פרק המבוא בהצעת המחקר, מבוסס על סקירת הספרות	שיעור 5
ייעוץ פרטני בצוותים – כתיבת המבוא	שיעור 6 - 7
מליאה – שיטות הערכה והתערבות שישמשו בסמינר	שיעור 8
ייעוץ פרטני בצוותי המחקר - שיטות	שיעור 9 - 10

מליאה – כתיבת הצעת המחקר	שיעור 11
מליאה – הצגה של הצעות המחקר על ידי התלמידים והגשה של הצעות המחקר	שיעור 12
מליאה – המשך הצגה של הצעות המחקר, היבטים טכניים ותיאומים לקבוצות המחקר	שיעור 13

רצף שני (סמסטר חורף תשע"ו)	
מליאה – דיון והערות על הצעות המחקר, ניתוח של הנתונים שנאספו בחופשת הקיץ	שיעור 1
ייעוץ פרטני בצוותים – ניתוח של הנתונים והגשה של התוצאות	שיעור 2 – 4
מליאה – כתיבת פרק התוצאות והדיון	שיעור 5
ייעוץ פרטני בצוותים – דיון, מסקנות, השלכות המחקר	שיעור 6 – 7
מליאה – כתיבת דו"ח מחקר	שיעור 8
ייעוץ פרטני בצוותים – כתיבת דו"ח המחקר והכנת מצגות	שיעור 9 – 11
מליאה מצגות וסיכום הקורס	שיעור 12 – 13

מקורות :

אלול נ 2008 חושים ומפגשים בתנועה – פיתוח מערכות תנועה ויישומים בתנועה לפעוטות וילדים באל, מ.פ. (2007). הפרעת קואורדינציה התפתחותית.
 בון מ 2005 סיוע לילדים עם דיספרקסיה – הפרעות קואורדינציה והשפעתן על מיומנויות חברתיות, תפיסתיות, מוטוריות, קשר וביטחון עצמי. הוצאת אוח.
 כצנלסון, ע. (2005). ילדים מסורבלים: הגדרה, אבחון וטיפול. החינוך וסביבו, (כז), 321-330.
 מקינטייר ק 2002 דיספרקסיה בילדות המוקדמת – אבחון ותמיכה בילדים קשי תנועה. הוצאת אוח
 סטרן ד 2005 עולמם הבין אישי של תינוקות. הוצאת מודן
 קרנביץ ק 2007 הילד הלא מתואם – זיהוי הפרעה בעיבוד החושי SPD והתמודדות עמה. הוצאת אמציה

Ahrendt 2001 The Influence of Water Programs on Infants' Motor Development. IN: Kamp et al: Advances in Motor Development and Learning in Infancy. Proceedings of the First World Congress on Motor Development and Learning in Infancy. Print Partners Ipskamp: Enschede, pp. 85-88.

- Attermeier 1983 The Use of Water as a Modality to Treat an Infant with Mild Neurological Dysfunction. A Case Report Physical & Occupational Therapy in Pediatrics 3(1), 53 – 57
- Bersma, D. & Visscher, M. (2003). Yoga games for children: fun and fitness with postures, movements and breath. Published by Panta Rehi company. Netherlands.
- Dapretto, M. (2006). "Understanding emotions in others: mirror neuron dysfunction in children with autism spectrum disorders". In: Nature Neuroscience. Pp. 28-30
- Feldman RS 2009 Child development. 5th ed. Prentice Hall ISBN 0205655025 (ISBN13: 9780205655021), 552 pp
- Gauvain, M., & Cole, M. (2005). Readings on the development of children. New York, NY: Worth Publishers.
- Getz et al 2006a. Effects of aquatic interventions in children with neuromotor impairments: a systematic review of the literature. Clinical Rehabilitation, 20(11), 927-937.
- Goksor et al 2002 Bradycardic response during submersion in infant swimming. Acta Paediatr 91(3):307-12.
- Griffiths R. 1954. The abilities of babies. London: University of London Press.
- Groen SE, et al., 2005. General movements in early infancy predict neuromotor development at 9 to 12 years of age. Developmental Medicine & Child Neurology. 47(11):731-738
- Guzzetta A. et al., 2011. The effects of preterm infant massage on brain electrical activity. Developmental Medicine and Child Neurology.
- Hadders-Algra M. 2004. General Movements: a window for early identification of children at high risk for developmental disorders. Journal of Pediatrics, 145, S12-S18 .

- Heinemann K.R. et al., 2011. Infant Motor Profile and cerebral palsy: promising associations. *Dev Med & Child Neurol*. DOI: 10.1111/j.1469-8749.2011.04063.x
- Hernandez-Reif, M., et al., (2007). Preterm infants show reduced stress behaviors and activity after 5 days of massage therapy. *Infant Behavior & Development*, 30, 557-561.
- Huntley M. 1996. The Griffiths mental development scales. From birth to 2 years. Manual. (Revision). United Kingdom: ARICD.
- Johnston MV, Hoon AH Jr 2006 Cerebral palsy. *Neuromolecular Med*. 8(4):435-50.
- Kiechl-Kohlendorfer U, et al., 2009. Adverse neurodevelopmental outcome in preterm infants: risk factor profiles for different gestational ages. *Acta Paediatr*. 98(5):792-6
- Nordhove SM et al 2012 Early Intervention Improves Behavioral Outcomes for Preterm Infants: Randomized Controlled Trial. *Pediatrics* ;129;e9. DOI: 10.1542/peds.2011-0248
- Orton J et al., 2009 Do early intervention programs improve cognitive and motor outcomes for preterm infants after discharge? A systematic review. *Developmental Medicine and Child Neurology*.
- Philip et al 2006 Infant Swimming Behaviors: Cognitive Control and the Influence of Experience *Journal of Cognition and Development*, 7(1).
- Piek JP (2006) Infant motor development. *Human Kinetics*. ISBN 073600226. 545p
- Roze E, et al., 2009. Functional outcome at school age of preterm infants with periventricular hemorrhagic infarction. *Pediatrics*. 123(6):1493-500.
- Saxton J et al., 2010. MAMI Project.
- Spittle AJ et al., 2009. Improving the outcome of infants born at <30 weeks' gestation – a randomized controlled trial of preventative care at home. *BMC Pediatrics* 9:73 doi:10.1186/1471-2431-9-73

-
- Stein, J. 2004 Motor development, the brain, and aquatic therapy.
Aquatic therapy journal, 6(2), 19-23
- Sterba, J.A. et al. (2002). "Horseback riding in children with cerebral palsy: effect on gross motor function". In: Developmental medicine and child neurology, 44. Pp. 301-308.
- Sweeney, J.K., 1983. Neonatal hydrotherapy: An adjunct to developmental intervention in an intensive care nursery setting. Physical & Occupational Therapy in Pediatrics, 3(1), 39-52.
- Usha, G. (2008). Cognitive development: The learning brain. Hove, East Sussex, England: Psychology Press.
- Vignochi C 2010 Effect of aquatic physical therapy on pain and state of sleep and wakefulness among stable preterm newborns in neonatal intensive care units. Rev Bras Fisioter 14(3):214-220.
- Volpe J.J. 2009. Brain injury in premature infants: a complex amalgam of destructive and developmental disturbances. Lancet Neurology. 8(1):110-124.
- Wilcock D., et al., 2006. Physiological Response to Water Immersion: A Method for Sport Recovery. Sports Medicine, 36(9), 747- 766.
- Winchester, P. et al. (2002). "The effect of therapeutic horseback riding on gross motor function in children who are developmentally delayed". In: Physical and Occupational Therapy in Pediatrics, 22(3-4). Pp. 37-50.
- Zelazo P.R. and Weiss M.J., 2006. Infant Swimming Behaviors: Cognitive Control and the Influence of Experience. Journal of Cognition and Development, 7(1):1-25.